

Följande text är ett utdrag ur Désirée von Ahlefeld Nissers avhandling, *Vad kommunikation vill säga: En iscensättande studie om specialpedagogers yrkesroll och kunskapande samtal* (s. 15-19), 2009.

1. Läs igenom berättelsen nedan om Hugo och stryk under det som känns angeläget och berör dig på något sätt. En understrykning kan vara en mening, ett kortare stycke eller bara ett ord.
2. Välj tre av dina understrykningar, skriv ner dem och ta med till passet med Désirée von Ahlefeld Nisser.

”Att gå på sär betyder det att jag är särskild på något sätt...”¹

Hugo föddes 1990. Han åt, sov, jollrade och verkade väldigt tillfreds med det mesta. Han var nyfiken, intensiv och började tidigt krypa och försöka ställa sig upp. Han skrattade ofta i kapp med sin ett och ett halvt år äldre bror och när han tagit de första stegen dröjde det inte länge förrän han sprang förbi brorsan ute på gräsmattan./.../

Hugo och hans bror började förskolan när de var 2 respektive 3,5 år. /.../Förskolepersonalen visade alltid stort engagemang och intresse för barnen och för varje barns unika karaktär och förmåga./.../ Bland personalen kan jag bara komma ihåg att Stina, föreståndaren med mycket lång yrkeserfarenhet av arbete med barn, en gång nämnde, men mer som i förbigående, att hon uppfattade Hugo som lite av en drömmare och att han inte alltid orkade koncentrera sig längre stunder. Han är nog lite ”sen” eller något liknande kommer jag ihåg att hon yttrade vid detta tillfälle.

Hugo började sexårsverksamheten vid en mindre F-6-skola./.../Han gillade skolstarten från första stund och hans lycka förhöjdes när fritidsledaren, som hade hand om den klass han gick i, visade sig vara en hängiven fotbollsspelare som gärna spelade på rasterna./.../ Fotbollen visade sig passa Hugo perfekt och fritidsledaren påtalade flera gånger för oss att Hugo var en talang utöver det vanliga. Han började tillsammans med de flesta killarna i klassen att träna fotboll flera gånger i veckan och det var många tillfällen då Hugo fick agera hjälte i det att han alltid fixade till mål så att laget vann. Så har det fortsatt även om de flesta av hans första skolkamrater inte är kvar i det lag Hugo spelar idag. Trots protester från oss föräldrar så har satsningen på ”de bästa” inneburit en selektering och de som inte kan tänka sig att bara ägna sig åt fotboll med träning och matcher 4-5 gånger i veckan har slutat./.../

I tvåan fick hela klassen möjlighet, genom att två av pojkarna i klassen sjöng i kör, att vara med om ett genrep på en musikalföreställning på en teater inne i staden. Hugo blev inspirerad och kom hem och berättade att han ville börja i samma kör som de här killarna./.../Hugo började omgående och idag är han fortfarande kvar i samma kör och spelar även keyboard i en ensemble i anslutning till körsjungandet. Han är musikalisk, gillar att framträda och lyssnar mycket på musik hemma. I skolan säger hans musiklärare att han hänger med som de andra och som betyg fick han i år 8 ett MVG enligt den ”vanliga” kursplanens betygsriterier.

Tillbaka till lågstadiet...i årskurs tre, när Hugo var 8-9 år tyckte hans fröken att man borde undersöka närmare de svårigheter han börjat visa i matematik och svenska. I samråd med lärare och speciallärare på skolan tog vi således itu med detta. I ett protokoll från ett första möte dit även psykologen från kommunen var kallad kan man läsa följande:/.../ (utelämnas. Min anm.) Med anledning av ovanstående beslutades att

¹ Texten är skriven av Hugos mamma. Namnen i texten är fingerade av mig och en del avsnitt har jag uteslutit av konfidentiella skäl. Då detta sker har jag markerat med /.../

undertecknad (=psykologen) skulle utreda Hugos svårigheter. Hugo fick en tid hos psykologen för att göra ett så kallat WISC III-test (testet bedömer ett barns utveckling. Min anm.). Till det första mötet med psykologen gick Hugo med snabba och resoluta steg. Han verkade tycka att det här var kul. Men efter andra mötet började han fråga mig vad det här egentligen handlade om och om han var den enda i klassen som gjorde de här testerna. Jag försökte svara uppriktigt på hans frågor och det märktes att han blev både konfunderad och lite ledsen. När vi skulle till psykologen den fjärde gången så ville han inte gå. Jag ringde och berättade hur läget var för psykologen som bad mig övertala Hugo att följa med så skulle han försöka förklara varför de här testerna gjordes och hur man kunde tänka kring dem. Hugo följde motvilligt med och ställde åter igen frågor som: -Varför just jag? – Är det något fel på mig? – Kan man inte få vara lite dålig i skolan?

Sammanfattning på WISC III/.../(utelämnas.Min anm.) Så sammanfattades det hela med att psykologen anser att Hugo har de rättigheter som följer med lagen om särskilt stöd och service. Han anser att Hugo bör erbjudas särskolans pedagogik i vissa ämnen men inom grundskolans ram: ”Hugo behöver en individuell anpassning av sin skolsituation men då han har stor social kompetens är det viktigt att han får vara kvar i sin klass och i det sammanhang där han verkar trivas mycket bra.” Hur skulle vi som föräldrar tolka detta? Och vad skulle det komma att betyda för Hugo? I samtal med psykologen hade det framgått att denne hade dåliga erfarenheter av hur kommunen beviljade stöd till elever som Hugo och som inte uppvisade någon tydlig diagnos men som helt klart behövde stöd. Jag minns att vi som föräldrar reagerade på begreppet ”särskolans” pedagogik och undrade vad detta skulle betyda i en konkret verklighet. På detta lugnade oss psykologen som menade att det här var det bästa sättet att sätta press på kommunen i syfte att skapa garanti för det stöd han hade rätt till. Utan ett sådant intyg med formulerade krav var han rädd för att Hugo inte skulle få den hjälp han behövde. Psykologens erfarenheter av liknade fall hade lärt honom detta. Hur skulle vi berätta för Hugo så att han förstod och utan att han skulle behöva känna sig annorlunda i någon negativ bemärkelse? Att vara lik de andra i gruppen och att inte avvika var, i den ålder Hugo då befann sig, mycket viktigt./.../Som jag minns det hela var psykologen rätt osäker på vad de här svårigheterna som Hugo uppvisade i skolan egentligen handlade om./.../

Jag uppfattade att Hugos fröken blev väldigt nöjd när hon i samband med utredningens resultat hade fått sina misstankar om Hugos svårigheter bekräftade. I samtal med henne och rektor, efter att vi fått psykologens utlåtande, visade det sig dock att varken hon eller skolan hade någon genomtänkt idé eller beredskap om hur det här skulle kunna hanteras. Läraren betonade att det ju inte bara var Hugo som behövde hjälp och stöd när vi tog upp vikten av att låta Hugo få vara kvar i klassrummet med sina kamrater när det var undervisning. Jag kommer också ihåg att hon frågade oss, när vi insisterade på detta, om hon skulle tolka det så att vi nu tog över ansvaret för Hugos kunskapsinhämtning. Rektor höll däremot en låg profil och verkade mest bekymrad över att vi som föräldrar ställde de här kraven. Hon menade att det var ganska vanligt att enskilda barn gick ifrån då och då för att få stöd hos specialläraren och att detta inte borde göras till ett problem utan ses som en möjlighet./.../ Som föräldrar fick vi i samband med de här mötena en känsla av att de uppfattade oss som problemet; att vi liksom inte ville inse Hugos svårigheter och vad som var bäst för honom!

Tack vare intyget från psykologen fanns det nu särskilda ”öronmärkta” medel från kommunen som var avsedda för Hugo när han började år 4. Men om det skulle innebära att Hugo nu kunde få undervisning i klassrummet med de andra var långt ifrån självklart. Skolan hänvisade fortfarande till möjligheten för Hugo att gå ifrån vissa lektioner till skolans specialfröken. Men det tyckte inte Hugo var någon bra idé. Han ville sitta i klassrummet med de andra och han ville ha samma böcker som de. Han var väldigt bestämd på den punkten./.../Det var ganska uppslitande scener som utspelade sig hemma när vi försökte föra samtal om hur vi skulle lösa ”problemen”./.../ - Jag behöver ingen hjälp!, - Det är inget fel på mig! svarade Hugo i sådana situationer./.../

På vårterminen i år 4 blev vi kallade till /.../ för att än en gång låta Hugo genomgå vissa tester och samtal, både med logoped och med barnhabiliteringsläkare./.../Det hände ofta att jag frågade mig om det här verkligen var till gagn för Hugo. Jag märkte ju att hans självkänsla fick sig en törn varje gång han utsattes för det här och att han mer och mer började se sig själv som en person med ett svårt handikapp./.../

Hugo fick finna sig i att gå till skolans speciallärare, som hade sin verksamhet i andra änden av skolan, på matte, svenska och engelska lektioner. Hans specialfröken sa alltid när vi frågade hur hon tyckte det gick för Hugo, att "han är ju så go och snäll den ungen". Ibland blev både Hugo och vi rejält trötta på talet om hur snäll, go och glad Hugo var. Vi ville ju veta, precis som andra föräldrar och barn, vilka svagheter och styrkor som syntes och hur han utvecklades./.../

Så kom då dagen då Hugo skulle sluta år 6, byta skola och börja sjuan. Han såg fram emot det./.../ Bakom denna förväntan låg säkert ett hopp om att hitta en ny roll i vilken han kunde skaka av sig det här med att vara annorlunda och ständigt behöva gå ifrån till en specialfröken. Vid en så kallad överlämnandekonferens fick vi, hans föräldrar, möjlighet att träffa rektor och specialpedagogen på den nya skolan. Vi talade länge om Hugo och det kändes bra att de verkade förstå hur känsligt det här med "särbehandling" i Hugos fall, upplevdes av honom. Rektor ansåg att det här borde lösas inom ramen för den klass Hugo skulle gå i men att han skulle få stöd i den "lilla gruppen på skolan" i just de ämnen som han behövde. Två speciallärare hade ansvar för den "lilla gruppen" på halvtider av sina tjänster. På min fråga om inte specialpedagogen skulle ha direkt kontakt med Hugo var svaret det att hon behövdes i "gula villan" dit barn med diagnoser och kraftiga störningar gick. Så specialpedagogen träffade vi aldrig mer efter detta möte. Idag kan jag tycka det var märkligt inte minst med tanke på att det inte upprättades någon dialog eller handledning mellan henne och de två lärarna som kom att ha hand om Hugo i den lilla gruppen. Det bestämdes att Hugo skulle börja i den vanliga klassen i år 7 och gå ifrån på mattelektioner och få utökad engelska i den lilla gruppen. Tiden fick utvisa, menade man, om behovet av mer riktade insatser behövdes./.../ Med tiden blev den tid han spenderade med sin klass allt mindre. Han blev mer och mer upptagen av det sammanhang som arbetet i den lilla gruppen innebar./.../

Att skolan försöker göra sitt bästa för Hugo går inte att ta miste på. Men när någon av oss försöker tala om för hans lärare om vikten, ur Hugos perspektiv, att få delta så mycket som möjligt med sina klasskamrater, så talar de till oss som om vi inte ville inse de problem och svårigheter han har. En av hans speciallärare uttryckte detta när hon berättade om att det svåraste hon varit med om en gång var när föräldrarna inte ville erkänna barnets svårigheter. En annan svårighet vi upplever som föräldrar är att hävda den rätt som Hugo har till stöd och hjälp inom klassens ram när det faktiskt inte finns resurser som kan lösa detta, varken ekonomiska eller pedagogiska.

När Hugo hade börjat i åttan tog vi upp problemet med rektor, studierektor och berörda lärare. Hur skulle vi agera för att få till det på ett sätt som Hugo önskade? Rektor svarade jakande på min fråga om den enda möjligheten var att skriva in Hugo i sarskolan. Och så blev det för enligt intyg hade han den rätten. Men något stöd inom klassens ram blev det trots allt inte. Istället fick hans speciallärare mer tid för undervisning i den lilla gruppen och kunde därigenom rikta sin uppmärksamhet mer på Hugo och hans behov. Vi har accepterat detta då vi inte har kunnat se hur en annan lösning skulle kunna se ut./.../ Idag går han i nian och nu väntar vi mest bara på att få göra sorti från högstadiet. Men det är inte så bara har vi fått erfara. Hugo vill bli bonde men hur han ska komma in på en gymnasieutbildning där man får syssla med jordbruk utan att ha G i alla kärnämnen har visat sig vara en svår nöt att knäcka. /.../

Hugo har sedan flera år varit bestämd över att han vill syssla med jordbruk/skogsbruk och har under flera somrar hjälpt till på en gård på Gotland. Bonden där har flera gånger intygat hur duktig och läraktig han är och har aldrig, mig veterligen, iakttagit eller undrat över några speciella svårigheter som Hugo har. Han har snarare verkat imponerad över med vilken oräddhet och klokhet som han handskas med bakterieproven som ska tas på mjölken, att lära sig hantera redskapen och traktorn eller hantera kor som ska till slakt eller som ska kalva.

Så hur kan vi, som föräldrar, hjälpa Hugo över de hinder som ständigt tornar upp sig framför hans okuvliga vilja att få tillhöra "majoritetssamhället" och känna att han har en plats där? Och hur kan Hugo, med stora förväntningar på livet och på framtiden ges chansen att visa den potential av styrkor och utvecklingsmöjligheter han bär på utan att bli knäckt under vägen? Hur ser den skola/utbildningsväg ut som tar till vara varje barns unika karaktär, som i första hand fokuserar det som är godkänt istället för det som icke är godkänt?

